

# Vossenverhalen

Anoniem

Vertaling Katia Chirkova en  
Paul van Els

## OVER VOSSEN

Wanneer een vos vijftig jaar oud is, kan hij zich veranderen in een vrouw. Met honderd jaar in een mooie jongedame, een sjamaan of een jongeman die met vrouwen de liefde bedrijft. Zulke vossen kunnen gebeurtenissen van duizenden mijlen verderop ervaren en zijn bedreven in het misleiden van mensen, die daardoor in de war raken en hun verstand verliezen. Wanneer de vos eenmaal zijn duizendste levensjaar heeft bereikt, komt hij in contact met de hemel en wordt zo een 'hemelse vos'.

## SUN YAN

Tijdens de Latere Wei-dynastie (220–264) leefde er een zanger van rouwliederen met de naam Sun Yan. Sun was drie jaar getrouwd en al die tijd had zijn vrouw nooit haar kleren uitgedaan bij het slapen gaan. Hij vond dat toch wel vreemd en dus wachtte hij eens tot ze sliep en ontdeed haar toen stiekem van haar gewaad. Tot zijn grote verbazing bleek zij een staart als van een vos te hebben van meer dan een meter lang! Sun was zo bang als de dood en joeg haar weg. Juist voordat ze verdween, nam de vrouw een mes, sneed Suns haar af en zette het op een lopen. De burens probeerden haar nog te volgen, maar ze veranderde in een vos en gaf hen het nakijken.

Later werd het haar van nog eens honderddertig mensen in de hoofdstad afgesneden. De vos veranderde zich eerst in een jongedame en liep vervolgens met een schoon en mooi versierd gewaad over wegen en straten. Iedereen die de jongedame zag was gecharmeerd van haar. Wie dichterbij kwam werd echter onmiddellijk ontdaan van zijn haar. In die tijd werden vrouwen in kleurrijke gewaden door anderen aangeduid als 'vossengeesten'.

## SONG DAXIAN

Tijdens de Sui-dynastie (589–618) stond er in de westelijke buitenwijken van Nanyang een paviljoen waar niemand durfde te vertoeven. Wie het paviljoen toch aandeed zou namelijk worden getroffen door onheil.

Song Daxian, een man uit die streek die naam had gemaakt door nooit van het rechte pad te wijken, besloot eens in het paviljoen te overnachten. Toen hij daar die avond zat te spelen op zijn citer, kwam er plotseling een geest de trap opgeklommen die hem schrik probeerde aan te jagen. Met zijn vlijmscherpe tanden en ogen waar pus uit kwam zag de geest er weerzinwekkend uit. Song bleef echter onverstoort door spelen op zijn citer, en dus droop de geest af.

Tijdens de eerste twee decennia van de Song-dynastie (960–1279) werden de *Omvattende optekeningen uit de Taiping-xing-guo* jaarperiode samengesteld, een verzameling korte verhalen geordend rond thema's als 'draken', 'geesten' of 'dromen'. Het thema 'vossen' beslaat negen van de in totaal vijfhonderd hoofdstukken van dit volumineuze werk. Volgens het Chinese volksgeloof bezit de vos magische krachten en kan hij duizenden jaren oud worden. Ook kan een vos de gedaante van een mens aannemen. Meestal verandert hij zich dan in een verleidelijke jongedame om het mannelijk zaad te kunnen bemachtigen dat hij nodig heeft om onsterfelijk te worden.

Even later kwam de geest terug met een schedel die hij van een lijk in de stad had gehaald. Hij riep naar Song: 'Probeer nu maar eens een dutje te doen als je durft!' en wierp het doodshoofd voor diens voeten. Song antwoordde: 'Prachtig! Het is donker en ik wilde juist gaan slapen, maar ik heb geen kussen. Dit is precies wat ik zocht!' Wederom ging de geest weg.

Lange tijd later kwam de geest weer terug en schreeuwde: 'Kom, vecht met me als je durft!' 'Zoals je wilt', antwoordde Song, en hij had die woorden nog niet uitgesproken of de geest stond al voor hem. Song greep hem echter onverwacht bij zijn middel, waarop de geest benauwd kermde dat hij stikte. Vervolgens doodde Song de geest. Toen hij hem bij daglicht bekeek, bleek het een oude vos te zijn. Vanaf dat moment waren er geen bovennatuurlijke verschijnselen meer in het paviljoen.

#### ADJUDANT TANG

Tijdens de Tang-dynastie (618–907) leefde er in het Sigong-kwartier van Luoyang een adjudant die Tang heette. Tang was van nature erg serieus en ontving zelden gasten.

Eens werd hij bezocht door Zhao Menfu en Kang San, die hun naamkaartjes aan Tangs bediende gaven en verzochten binnengelaten te worden. Tang kwam niet meteen naar buiten om ze te ontmoeten, maar liet eerst vragen naar de reden van hun komst. Zhao Menfu zei: 'Wij zijn hier enkel gestopt om wat hapjes en rijst te vragen.' Tang droeg zijn bediende op hun verzoek af te wijzen met de mededeling dat hij niet thuis was. De twee mannen drongen echter zonder scrupules naar binnen en gingen naar de grote hal. Zhao zei: 'Waarom laat u, hoofdstedelijk ambtenaar Tang, ons meedelen dat u niet thuis bent? Gunt u ons zelfs niet één maaltijd?' Tang verontschuldigde zich door te zeggen dat de bediende hun komst niet had gemeld. Vervolgens nam hij ze mee naar de buitenhal en gaf zijn personeel de opdracht een maal te serveren. Ondertussen beval hij een van zijn bedienden in het geheim een dolk onder zijn bord te verstopten, zodat hij de mannen kon neersteken zodra het eten werd opgediend.

Toen de bediende kwam, greep Tang de dolk en haalde uit naar Zhao Menfu, maar raakte hem niet. Vervolgens viel hij Kang San aan. Ditmaal stak hij wel raak. Terwijl Kang San nog in de vijver voor de hal wist te springen, tierde Zhao: 'Ook al zijn hij en ik vossen, ik ben al duizend jaar oud! Duizend jaar oude vossen dragen de achternaam Zhao of Zhang, vijfhonderd jaar oude vossen heten Bai of Kang. Hoe durft u op zo'n laaghartige wijze mijn vriend Kang San te vermoorden? Reken maar dat ik wraak op u zal nemen, want ik kan niet toelaten dat een zoon uit de Kang-clan voor niets sterft.' Adjudant Tang smeekte Zhao om vergiffenis en liet hem naar Kang San gaan. Zhao haastte zich naar de rand van de vijver en riep Kang, waarop slechts een zacht

‘ja...’ als antwoord volgde. Toen Zhao zijn vriend te hulp kwam kon hij hem niet redden. Het enige wat nog boven het water uitstak was het puntje van Kangs snuit, en dus ging Zhao er ogenblikkelijk vandoor.

In het huishouden van Tang werden de poorten en deuren besprenkeld met een perzikbrouwsel en behangen met magische spreuken. Zhao Menfu was sinds dat ene moment niet meer teruggekomen en Tang beweerde dat de door hem getroffen maatregelen effectief waren.

Geruime tijd was verstreken, de kersen in de tuin waren al rijp. Op een vrije dag maakten Tang en zijn vrouw een wandeling door de tuin. Plotseling zagen ze boven in een kersenboom Zhao Menfu kersen plukken en oppeuzelen. Tang riep verschrikt: ‘Zhao Menfu, hoe durf je hier weer te komen?’ Zhao zei lachend: ‘U probeerde mij voor de gek te houden met dat perzikspul, maar nu zit ik hier op mijn gemak te plukken en te eten. Heeft u geen trek in wat kersen?’ Daarop gooide hij een stuk of wat kersen naar beneden voor de beide Tangs. Adjudant Tang werd nog banger en nodigde monniken uit de hele omgeving uit om een altaar te bouwen en magische spreuken uit te spreken. De volgende dag was Zhao Menfu nergens te bekennen, waarop de monniken met nog meer overgave gingen reciteren. Ze gingen er namelijk van uit dat Zhao’s wegblijven op hun credit kon worden geschreven.

De volgende avond, toen de lucht was opgeklaard na een regenbui, zaten de monniken voor de pilaren van het huis. Plotseling zagen ze een veelkleurige wolk uit het westen komen aandrijven. In het midden van de wolk, die rechtstreeks naar de voorkant van de hal van de familie Tang dreef, zat een boeddha.

De boeddha, die er statig en eerbiedwaardig uitzag, zei tegen de monniken: ‘Zijn jullie het die voor de familie Tang die wilde vos hebben verjaagd?’ De monniken kowtowden voor de boeddha, terwijl de hele familie Tang, jong en oud, met de meeste eerbied rituelen begon uit te voeren. Verheugd over het feit dat ze een echte boeddha voor zich hadden, smeekten ze hem af te dalen voor een bezoek. Pas na enige tijd kwam de boeddha naar beneden. Hij ging op het altaar zitten en Adjudant Tang behandelde hem met het grootste respect. Toen zei de boeddha tegen de monniken: ‘U beoefent de weg van het boeddhisme en probeert daarin te volharden, maar waarom beperkt u zich altijd tot een vegetarische maaltijd?’ ‘Mag iemand die de dharma beoefent dan vlees eten?’ ‘Het gaat er enkel en alleen om of u in uw hart kunt blijven vasthouden aan de dharma. Als u dat lukt, dan kan zelfs het eten van vlees geen kwaad.’ Vervolgens gaf hij Tang de opdracht vlees te kopen.

De boeddha stalde zelf de gerechten uit en deelde ze daarna uit aan de monniken en familieleden, zodat iedereen iets te eten had. Toen het eten op was merkten ze tot hun schrik dat het Zhao Menfu was die op het altaar zat. De hele familie zuchtte wanhopig en vol woede: ze

waren door Zhao Menfu bedrogen. Zhao riep lachend: 'Verafschuw mij niet, ik zal niet wederkeren.' Vanaf dat moment is hij nooit meer teruggekomen.

#### EEN BOER UIT HET DISTRICT QI

Tijdens de Tang-dynastie was er een boer uit het district Qi die zijn grondbelasting van graan voor de manschappen en voer voor de paarden had vervoerd naar Taiyuan, de zetel van de prefectuur. Op de terugweg, toen het donker begon te worden, zag hij een vrouw in witte kleren langs de kant van de weg staan. Ze vroeg de boer: 'Ik ben vandaag uit de hoofdstad gekomen en ben helemaal uitgeput. Graag zou ik een eindje willen meerijden op uw wagen, mag dat?' De boer stond het toe en dus klom de vrouw op de wagen. Na een kleine drie, vier mijl wilde de boer de wagenas oliën. Toen zag hij plotseling de staart van een vos die door een spleet in de wagen naar beneden hing tot onder de dissel. De boer nam een sikkels en hakte de staart af. Daarop veranderde de vrouw in een staartloze witte vos, die luid jankend op de vlucht sloeg.

#### MONNIK YAN TONG

In het district Changning in Jinzhou woonde monnik Yan Tong, die het Dhuta-boeddhisme beoefende. Bij het vallen van de nacht ging hij meestal naar een kreupelbos om daar tussen de verlaten graftomben te overnachten. Wind, regen, dauw of sneeuw hadden geen invloed op deze oefening, en de demonen van bossen en bergen konden zijn geest niet beroeren.

Op een nacht zat hij onder de vollemaan langs de kant van de weg. Rechts van hem lag een stapel skeletten, en ineens kwam er een magische vos aangestrompeld, die niet bemerkte dat Yan Tong in de schaduw van een boom zat. De vos nam een schedel, plaatste die op zijn hoofd, schudde dan even en bewoog de schedel. Wanneer de schedel door het schudden op de grond viel, keurde hij die geen blik meer waardig, maar selecteerde gewoon weer een andere. Na vier of vijf keer passen vond hij de meest geschikte en zette die op zijn kruin. Daarna verzamelde hij bladeren en plukte wat bloemen, waarmee hij zijn lichaam bedekte. De vos keek enkele malen om zich heen en de bladeren werden kleren. Even later veranderde hijzelf in een jongedame. Met gracieuze passen liep hij naar de overkant van de weg om daar te wachten op voorbijgangers.

Opeens kwam er een ruiter in galop uit het zuiden. De magische vos hoorde hem uit de verte al aankomen en begon te weeklagen aan de kant van de weg. Toen de ruiter passeerde hield hij halt en vroeg de jongedame naar de reden van haar gejammer. De vos antwoordde: 'Ik ben een zangeres. Ik trek met mijn man rond voor optredens, maar vanochtend is mijn man door rovers vermoord. Ze hebben al zijn waar-

devolle spullen meegenomen en mij eenzaam en alleen achtergelaten, ver weg van de bewoonde wereld. Ik verlang ernaar terug te keren naar het noorden, maar weet absoluut niet hoe, tenzij u zich over mij wilt ontfermen. Ik beloof u hierbij plechtig dat ik u nederig zal dienen.' De ruiter, een officier uit Yiding, klom van zijn paard en bekeek de jongedame van top tot teen. Hij was verheugd over haar prachtige uiterlijk en gezien de ernst van haar woorden besloot hij haar achter op zijn paard te laten meerijden.

Toen haastte Yan Tong zich naar voren en riep: 'Dit is een magische vos! Laat u toch niet zo gemakkelijk verleiden!' Hij nam zijn metalen abtsstaf en sloeg daarmee tegen de hersenpan van de vos. De schedel viel naar beneden, de vos kreeg zijn oude gedaante terug en sloeg op de vlucht.

# HET TRAGE VUUR

tijdschrift voor Chinese literatuur nummer 14, september 2001

## INHOUD

### GEDICHTEN OVER LEVEN EN DOOD

- ingeleid en vertaald door H. Oosthoek 3  
Tao Qian 5  
Du Fu 13  
Liu Zongyuan 24

### THEMA: SPOKEN

### KLASSIEKE POËZIE

- Jan A.M. De Meyer, *Gedichten van gene zijde van het graf* 27

### KLASSIEK PROZA

- Vossenverhalen 35  
Pu Songling, *Twee verhalen* 40  
Yuan Mei, *Waarover de wijze niet sprak* 50

### HEDENDAAGS PROZA

- Han Shaogong, *Geluiden in de bergen* 60  
Bi Feiyu, *Wie spreekt er in de nacht?* 71